

צבי רואי

קורות חיי

סוכות תשס"א

אני ואימי

נשואי הורי

אימי

בדרך לארץ

ביום 19/10/1937 יצאתי את העיירה בוריסלב אשר בפולין (גליציה) עיירה
בה נולדתי בתאריך 28/6/1922.

ברשותי מזוודה אחת קטנה ובה מקצת הבגדים שלי, תיק עם תפילין, טלית
וסידור תפילה אשר ניתן לי ע"י סבי מצד אבא, וכמו כן 3 מחרוזות של פטריות יער
יבשות שנשלחו ע"י דודתי יטקה לאחותה שושנה בתל-אביב. התפילין והטלית
נמצאים ברשותי עד עצם היום הזה.

מבוריסלב נסעתי לעיר המחוז לבוב (למברג) מלווה ע"י דודתי יטקה, שם
נפרדנו, ואני עליתי על הרכבת בדרך לנמל קונסטנצה שברומניה, שם הייתי אמור
לעלות על האנייה "פולוניה".

עם עליתי על הרכבת בלבוב הייתי ברשות עצמי עד הגיעי לחיפה ביום
25/10/1937.

בנמל חיפה התקבלתי ע"י בת דודתי בתיה רוק אשר הביאה אותי לבית
משפחת ולדמן ולדודתי שושנה אחות אימי .

כך הייתי עולה חדש בארץ ישראל ואני בן 15. את כל הדרך הזאת עשיתי
בגפי כי הייתי יתום ללא הורים. בבוריסלב נשארה משפחה ענפה של דודים דודות
וילדיהם. בתל-אביב חכה לי בית חדש, בית דודתי ברחוב החשמל 17.

בוריסלב

העיירה בוריסלב שבדרום מזרח פולין, לרגלי הרי הקרפטים היתה עד למלחמת העולם הראשונה שייכת לאימפריה האוסטרו-הונגרית ומכאן שהשפה הגרמנית היתה די נפוצה. כמובן שהשפה הפולנית היתה השפה הרשמית ואחריה אוקראינית וגרמנית. לצד הפולנית למדנו לפחות אחת מהשפות האלה.

בוריסלב היתה עיירה יחסית גדולה עם מספר גדול של תושבים ולפחות חצים יהודים. העיירה התפתחה וגדלה הודות למרבצי הנפט שהיו באדמתה ובסביבה ואשר סיפקו את מרבית תצרוכת הנפט של המדינה. הנפט הגולמי והבארות היו למקור פרנסה עיקרי של תושבי העיירה והאזור כולו.

בבוריסלב היה בית ספר תיכון למסחר, בית ספר עממי כללי ובית ספר עברי "תרבות" אשר שימש ללימוד עברית את ילדי היהודים. בבוריסלב היה גם "בית-עם" אשר שימש כאולם למופעי תיאטרון וכנסים שונים של ארגונים יהודיים וציוניים, תנועות נוער ציוניות ועוד. אני עצמי השתייכתי לתנועת "גורדוניה" ומספר ימים בשבוע למדתי עברית בשעות אחה"צ בבית ספר תרבות, כך שעם הגיעי ארצה ידעתי מספיק כדי להתקבל כאן לבית הספר המקצועי ע"ש מקס פיין.

מרכז העיירה היה רחוב ראשי אחד בשם "ulica panska" ולאורכו חנויות בתי מלאכה ובתי מגורים. היה זה רחוב לא סלול מעין דרך עפר ללא מדרכות אשר בזמן גשם היה הופך למדמנת בוך, ובחורף היה הבוץ קופא והיה ממש סכנה להולכי רגל. בשנים אחרונות הוסיפו מדרכות עשויות לוחות עץ מחוברים במסמרים לקורות עץ.

בבוריסלב היה חשמל אשר שימש לתאורת בתים וחנויות אבל הרחובות היו חשוכים. ממרכז העיירה ניתן היה לראות את מגדלי קידוח הנפט העשויים עץ. מכוונות הקידוח היו מופעלות ע"י מזוט (נפט גולמי). האזור היה מכוסה יערות, אשר סיפקו חומר גלם למנסרות העץ הרבות רובן בידי היהודים. הנפט והיערות סיפקו מקומות עבודה ופרנסה לרבים מתושבי העיירה.

מגדלי קידוח נפט

באנייה "פולוניה"

עם עלייתי על האנייה נכנסתי לעולם חדש וקסום שמעולם לא דמיינתי ולא חלמתי עליו. היתה לי בעיה עם מאכלים שמעולם לא טעמתי ולא ראיתי.

ה"פולוניה" היתה אניית פאר פולנית אשר שטה דרך קבע בין נמל קונסטנצה ונמל חיפה, וכל נוסעיה עולים לארץ ישראל. כל הפאר וההדר שבאוניה היו זרים לי, אבל מהר מאד הסתגלתי והרגשתי די בנוח. קשרתי קשרים עם ילדים בגילי אשר היו באנייה ואפילו נהניתי מכל דבר חדש.

הוכנסתי לתא קטן בבטן האניה, ובו שתי מיטות זו מעל גבי זו. שכני לתא היה איש צעיר אך מבוגר ממני, הוא בקש באם אוכל לישון במיטה התחתונה כי אם במקרה ואחלה במחלת ים ואקיא זה לא יהיה מעל ראשו. הסכמתי לבקשתו. בהמשך לשיחה הוא שאל אותי עם מי אני נוסע ולאן אני נוסע? עניתי לו שאני נוסע לבדי לתל-אביב אל דודתי ודודי שושנה ומשה ולדמן.

משפחת ולדמן? הוא אומר, אז אתה ודאי מכיר את צבי רוק בעלה של בתיה בתם? כמובן עניתי, את צבי רוק אינני מכיר אישית, אבל אני מכיר את בתיה והיא אמורה לחכות לי בנמל חיפה. ובכן דע לך בחור צעיר הוא אומר: אני קרוב משפחה של צבי רוק. מאותו רגע הרגשתי הקלה רבה כי ידעתי שאוכל להיעזר בשכני לתא במקרה ואזדקק למשהו. כאמור ביום 25/10/1937 הגעתי לחיפה.

בית סבתי

הורי מתו שניהם בגיל צעיר מאוד, שניהם מאותה מחלה והיא הרעלת דם או זיהום אך שניהם מסיבה אחרת ובזמן אחר. אבי שמואל זילבר היה פרוון במקצועו ועבד בבית בגזירת ותפירת פרוות. הוא נפצע באצבעו מסכין לחיתוך פרוות, דבר שגרם להרעלת דם חמורה ותוך זמן קצר הוא נפטר, ואני אז בן שלוש שנים.

אימי רגינה (מלכה) ואני עברנו לגור לבית סבתי רבקה. היה זה בית עץ גדול ממדים שרצפתו וקירותיו לוחות עץ וגגו עץ מצופה נייר זפת. כל קומת הקרקע היו חדר מגורים גדול, מטבח ענקי ומסדרון שהוביל לחצר ולמדרגות שהובילו לעליית הגג וחדר מגורים נוסף שבו גרנו אימי ואני כארבע שנים עד יום מותה.

בחדר הגדול של סבתי עמדה מיטה גדולה, ארון בגדים, כורסה ומכונת תפירה (singer), מופעלת ברגל אשר שימשה את סבתי לעבודות תיקון שונות.

המטבח היה מרכז הפעילות של הבית, היה בו תנור אפיה גדול בנוי אבן וצמוד לתנור כיריים לבישול ולחימום מים. ההסקה נעשתה ע"י עצים וכדורי נסורת עץ ספוגים בזפת גולמית. המשטח שמעל לתנור היה גדול כך ששני אנשים יכלו לישון שם בלילות החורף הקרים. במטבח עמד שולחן עץ גדול וכבד אשר שימש לעבודות המטבח ולאכילה ולאורכו ספסל עץ ומעברו השני ארגז עץ ממולא קש, ששימש גם לישיבה ובלילה מיטה בו ישנה האישה הפולנייה שעבדה בבית סבתי. אישה זאת עברה לבית סבתי ביחד עם אימי ואיתי כאשר עברנו לגור לשם אחרי מות אבי.

במטבח הגדול עמדה חבית עץ גדולה לאכסון מים לשתייה בישול ורחצה אותם היה מביא שואב מים בשני דליים התלויים על מוט עץ על כתפיו. חדר הרחצה וכן חדר האמבטיה גם הם היו במטבח והשירותים היו בצריפון עץ בחצר ע"י הבית.

מהמסדרון הובילו מדרגות עץ לעליית הגג, שם היה החדר בו גרנו אימי ואני ומולו מחסן ובו כל דבר שלא היה בשימוש, וגם סל נצרים גדול ובו כל כלי הפסח.

אימי נפטרה כתוצאה מאינפקציה חמורה בפניה (שושנה) כאמור אימי ואני גרנו בחדר הזה שבעליית הגג עד יום מות אימי, והיא בת 39 שנים בלבד.

אני הייתי בן 7 ויתום מהורי, נשארה הסבתא הזקנה ודודות ודודים מצד
אימי. החדר שבעליית הגג התפנה ואני ירדתי לחדר הגדול למיטה לצד סבתי
רבקה.

על יד בית סבתי:

עם לוסיה ובסיה

סבתי רבקה

זכורה לי כאישה גדולת ממדים כבדה ושמנה אך פניה אציליים ויפים, בעלת חוש הומור וחכמת חיים יוצאים מהכלל. היתה טובת לב וסמכותית מאד. דברה יידיש וקצת פולנית, היתה בשלנית יוצאת מהכלל ועיקר התמחותה אפיית עוגות ועוגיות. סופר לי שלאחר שהתאלמנה מבעלה עבדה לפרנסתה באפיית עוגות ועוגיות לחנויות ולבתי עשירים.

(אני מקדיש פרק זה וכן הפרק הקודם "בית סבתי" לאישה זאת, היות והיא מילאה תפקיד חשוב בחיי החל מגיל 7 ועד יום מותה כשהייתי בן 14 שנה).

את זמני בבית סבתי חילקתי בין לימודי בבית הספר העממי בכל שעות הבוקר ושעות אחה"צ במשחקים ברחוב עד שעות הערב. ארוחת הערב המקובלת היתה פרוסת לחם מרוחה בחמאה ושן שום כתוספת לטעם ונוסף ספל קפה שהיה למעשה תחליף קפה (עולש). מעדן מיוחד היה לחם מרוח בשומן אווזים. בלילה ישנתי במיטה הגדולה בחדר הגדול לצידה של סבתי, והאישה העוזרת ישנה במטבח בתוך ספסל העץ הממולא בקש.

אישה פולניה זאת היתה המינקת שלי לאחר שנולדתי, והיא למעשה המשיכה לעבוד אצלנו כל הזמן. לעתים הייתי עובר ממיטת סבתי אל ארגז הקש לצד המינקת שלי לשעבר.

מרכז הפעילות היה המטבח שבו נעשה הכל כמו בישול אפייה כביסה ורחצה. זה גם היה המקום החם ביותר בכל הבית הודות לתנור שהיה מוסק רוב הזמן. אהבתי מאוד את התכונה והפעילות אשר היתה במטבח לקראת בוא החורף, החגים, ותחילת האביב לקראת חג הפסח.

עם בוא החורף היו מכינים כרוב כבוש בתוך חבית עץ גדולה, הכרוב מעורבב עם מלח מכוסה במכסה עץ ועל זה אבן כבדה. ריח התסיסה של הכרוב מילא את כל הבית והשכונה כולה.

לקראת הפסח היתה סבתי מכינה בעצמה את היין, מצימוקים סוכר ומים, בבקבוקי זכוכית ענקיים. כל הכבודה הזאת היתה מיועדת לכל בני המשפחה. לפני הפסח היא היתה קונה אווז מפטמת אותו במו ידיה עד בוא יומו. העור והשומן סוגנו לשומן אווזים שהיה מעדן בכל בית יהודי. בימי הקיץ ועונת פרי היער היא היתה מכינה מיני ריבות וקונפיטורות והכל במו ידיה.

אכן היא היתה ידועה כאשת חיל ובעלת בית למופת.

דודות ודודים

לסבתי רבקה היו שלוש בנות ושלושה בנים. שמות הבנות היו: רגינה (מלכה) שהיא אימי, רוזה (שושנה), והשלישית יטקה. הבנים היו ישראל, יעקוב והשלישי יצחק. אימי היתה נשואה לשמואל זילבר, שושנה היתה נשואה למשה ולדמן, יטקה היתה נשואה להרמן רוזנברג. שמות הבנים: ישראל, יעקוב ויצחק לינהרט, את שמותיהן של נשות הדודים אינני זוכר, אבל אני כן זוכר את שמותיהם של כל בני הדודים ובנות הדודות.

לישראל ואשתו 2 בנים : הרמן ומוניו (HERMAN MUNIO).

ליעקוב ואשתו 2 בנות: לוסייה ובסיה (LUSIA BASIA).

ליצחק ואשתו: בת בשם קלרה ובן בשם סלק (KLARA SALEK).

לשושנה ובעלה משה ולדמן 2 בנות: בתיה וללה (BATIA LALA).

דודי ישראל היה פחח במקצועו אך הוא היה האינטלקטואל במשפחה. שני בניו למדו באוניברסיטאות בעיר המחוז לבוב. ישראל, אישתו והבן מוניו ניספו בשואה, הרמן ניצל, התחתן עם מניה גרבר מבוריסלב, הגיעו ארצה לאחר המלחמה ואחרי זמן קצר היגרו לאוסטרליה.

לרגינה אימי ושמואל אבי: בן יחיד הסיו או הרמן זימן וזה אני.

דודי יעקוב היה בעל חנות מעדנייה, שוקולד ממתקים, פירות וגלידה. הוא ואישתו לקחו אותי לביתם לאחר מות סבתי.

שניהם ניספו בשואה ביחד עם בנותיהם.

דודי יצחק היה בעל חנות לממתקים ובראש וראשונה מייצר ומוכר גלידה. יצחק ואישתו ניספו בשואה, בתם קלרה ובנם סלק ניצלו והגיעו ארצה לאחר המלחמה.

דודתי שושנה עזבה את בוריסלב ביחד עם בנותיה כדי להצטרף אל בעלה משה ולדמן שעזב את בוריסלב בשנת 1922 ועלה ארצה בגפו היות ונדע לו שפנחס רוטנברג בונה תחנת כוח ליצור חשמל בנהריים. משה ולדמן היה מהנדס חשמל במקצועו, ראה זכות גדולה להיות בין ראשוני עובדי חברת החשמל ויד ימינו של רוטנברג. אישתו ושלושת בנותיהם הצטרפו אליו ב 1923.

בתיה היתה הבת הבכורה וללה ואלקה תאומות צעירות יותר. הבת אלקה נפטרה בגיל שלוש בתל-אביב. עם נמר העבודה בנהריים עבר משה ולדמן ומשפחתו לתל-אביב. כאן החלה בניית תחנת הכוח ברחוב החשמל, ולאחר מספר שנים בנו את ביתם שברחוב החשמל 17. זה היה הבית החמישי בו גרתי במשך 15 שנות חיי.

1936: ביקור של דודתי שושנה ולדמן ובת דודתי בתיה רוק בבוריסלב.

עומדים מימין לשמאל: דודתי יטקה רזנברג, בן דודי הרמן לינהרד, מלכה נדלר, לונק (Lonek) האח של צבי רוק, דודתי שושנה ולדמן, הרמן רזנברג בעלה של יטקה, אימו של צבי רוק, דודה קלרה לינהרד אישתו של יעקב לינהרד. בסוף השורה יעקב נדלר קרוב משפחה.

יושבים: אני, בנות דודי יעקב לינהרד, בסיה ולוסיה, בת דודתי בתיה רוק.

דודי יעקב ואישתו קלרה

בסיה ולוסיה בנות דודי יעקב

לימודים ומשחקים

בית הספר העממי שבו למדתי היה ברחוב הראשי של העיירה ולא רחוק מביתי.

המורה והמחנך שלי היה מר לופטה ונכון יותר פרופסור לופטה שכך היינו מכנים את כל המורים. הוא היה גוי אוקראיני גבוה ורזה והוא לימד אותנו את כל המקצועות.

אני הייתי תלמיד די טוב והצטיינתי בלימודי שפות אוקראינית וגרמנית שהיו השפות המשניות בתכנית הלימודים. התעודות שלי היו טובות בדרך כלל, אך זה הודות לעוגיות שסבתי הייתה שולחת למורה לפני כל חג נוצרי ולפני מתן התעודות. כל בוקר שרנו את ההמנון הפולני בדבקות רבה לפני תחילת הלימודים. היו גם מקרים בהם קיבלתי צליפות על כף היד בענף חזון או סרגל עץ. מספר פעמים בשבוע למדתי עברית בבית ספר "תרבות" מורי ורבי היה מר פיינגולד, הוא זה שהקים דור שלם של דוברי עברית בבוריסלב. באותו בית ספר גם התאהבתי לראשונה בחיי בילדה אשר את שמה אינני זוכר.

את זמני החופשי ביליתי במשחקים בין חצרות הבתים או ברחוב עם ילדי שכנים. לא היו לנו צעצועים בכלל ואפילו הכדור היה עשוי סמרטוטים קשורים בחוט קשירה וזה היה הכדור רגל שלנו. למעשה כל דבר שהיה בחצר שימש למשחקים והעצים בסביבה היו מקום אידיאלי לבילוי. בימי הקיץ נהגנו ללכת ליער ללקט פירות יער כמו תותים ופטל, ובחורף פטריות יער, אותם הייתה סבתי משחילה על חוט ותולה לייבוש. מצאנו גם דרך "להתפרנס" מעסקי נפט כמו רבים מתושבי העיירה. בעלי חנויות רבים היו משתמשים במריחת נפט גולמי את רצפות העץ שבחנויות לבל תרקבנה. היינו מתקרבים למרחק קטן ממגדל הקידוח, חופרים גומה באדמה ומחכים, תוך זמן קצר היתה הגומה מתמלאת בנפט גולמי ואז היינו מכניסים מטלית לתוך הגומה וכשזאת היתה נספגת בנפט היינו סוחטים אותה לתוך מיכל פח או בקבוק זכוכית. את החומר מכרנו לבעלי החנויות, והיינו מקבלים את שכרינו.

את העיירה חצה נהר בשם "טישמיניצה" לא פעם הלכנו לרחוץ בנהר אבל בצאתנו מהמים היינו נאלצים לנקות את כל כתמי הזפת שנדבקו לגוף, כי הנהר היה מזוהם בזפת שצפה במים.

בחגי הפורים היינו מתחפשים והולכים מדלת לדלת של בתי היהודים
ובדרך כלל היינו מקבלים כמה פרוטות.

דודי יעקוב ודודי יצחק שני אחים של אימי ודודתי יסקה אחות אימי לכולם
היו חנויות לדברי מתיקה, סיגריות, שוקולד וגלידה. הייתי נוהג לעבור בחזית אחת
החנויות כדי שיראו אותי ואז הייתי זוכה בגביע גלידה, וכשלא ראו אותי הייתי
חוזר ובא שוב ושוב עד אשר קיבלתי את הגלידה הנכספת.

רחוב החשמל 17

בית משפחת ולדמן הפך להיות לביתי מיום הגיעי ארצה ב- 17/10/1937 ועד יום התנדבותי לצבא הבריטי ב 18/2/1942 ועד השחרור ב 20/8/1946 ושוב עד יום חתונתי ב 27/3/1947.

זה היה בית דו קומתי גדול ומודרני עם שתי דירות בלבד. אנחנו גרנו בקומה העליונה שכללה ארבעה חדרים גדולים, מטבח, אמבטיה, שירותים ושלוש מרפסות.

דודה שושנה ודוד משה ישנו בחדר המיטות שלהם, בתיה וצבי בחדר נפרד, ללה ישנה על ספה בחדר האורחים ואני על ספה בחדר האוכל. הבית היה תמיד פתוח לאורחים ומבקרים ובמיוחד לאנשי בוריסלב וכמובן קרובי משפחה.

בשבת הראשונה שלי לקח אותי דודי ולדמן לטיול קצר בתל-אביב ובדרך שוחחנו ואז הוא שאל אותי מה בדעתי לעשות? עניתי לו שאני רוצה ללמוד חשמלאות כדי שאוכל לעבוד אח"כ בחברת החשמל כמוהו. הדרך היחידה היתה להירשם לבית הספר המקצועי ע"ש מקס פיין, אשר חייב אותי להיות חבר בנוער העובד. למחרת הלכנו לבית האדום שהיה בזמנו שייך להסתדרות העובדים. נרשמתי, קיבלתי פנקס חבר וכעבור זמן קצר התחלתי ללמוד במגמת חשמל, מחזור ראשון.

בשנת 1940 סיימתי את לימודי בתואר חשמלאי מוסמך ויצאתי לשוק העבודה. מקום העבודה הראשון היה בבית מלאכה לליפוף מנועים (טשרניחוב) בתל-אביב, ובשנת 1941 התחלתי לעבוד בחברת החשמל לצד דודי משה ולדמן.

עוד בהיותי תלמיד במקס פיין גויסתי ל-"הגנה" שם עברתי אימונים, השתתפתי בהפגנות נגד "הספר הלבן" עד אשר נשלחתי למחנה אימונים בקיבוץ גניגר, ושם פתחו לי את הראש תוך כדי תרגילי "קפאפ" במקלות עץ.

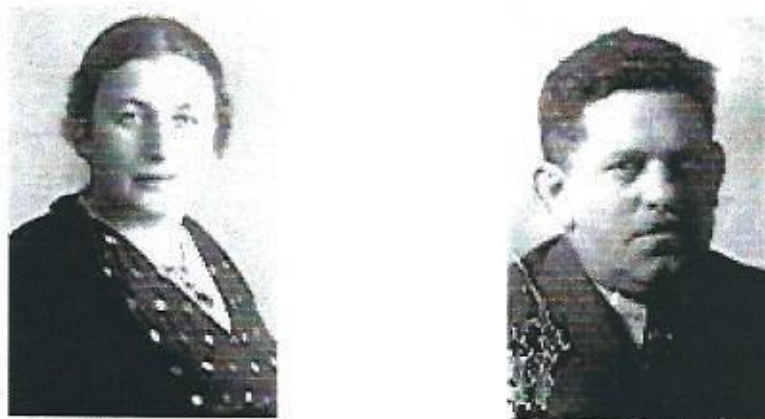
ב 18/2/1942 התנדבתי לצבא הבריטי ושוחררתי ב 20/8/1946 ואז חזרתי לבית ולדמן ולעבודתי בחברת החשמל. את בית ולדמן ברחוב החשמל 17 עזבתי ביום 27/3/1947 שבו התחתנתי עם זאת שאהבה נפשי, שושנה לבית ברודר. (על הרומן שלי עם שוש והשרות בצבא הבריטי בפרקים נפרדים).

אני חייב להקדיש כמה מילים לשתי בנות דודות שלי, הבוגרת יותר בתיה וללה הצעירה ממנה, איתן הייתי ביחסים מאד מיוחדים. הן שתיהן היו בשבילי

כמו אחיות. את בתיה הערצתי בשל טוב ליבה, כשרונותיה הרבים ויחסה לאנשים, קרובים ורחוקים כאחד. שליטתה במספר רב של שפות לועזיות היה ללא דופי ובזכותה הבית היה מלא שבועונים, ירחונים, ספרי בישול וספרות בכל השפות. בזמן מלחמת העולם השנייה היא עבדה בצנזורה של מכתבים עבור שירותי המודיעין הבריטיים. היא היתה פעילה במועדון הקצינים הבריטיים, שם הכירה את לסלי בלוס, הזמינה אותו לערב שבת לביתה וכך התחיל הרומן בין ללה ולסלי שהסתיים בחתונה ב 5/5/1942.

בת דודתי ללה היתה טיפוס שונה לחלוטין מאחותה בתיה. היא היתה צברית טיפוסית קצת מחוספסת שידעה לעמוד על שלה ולא היססה לומר לאנשים את ה "her piece of mind".

אמרתי פעם ללה שיש לי הרגשה שאני הייתי מאוהב בה, באותה עת. ללה היתה בחורה יפה ומרשימה והיו לה מחזרים רבים שאותם שנאתי. לא יכלה לסבול את דוברי הפולנית בביתה ומסיבה זאת נוצר מתח בינה ובין אחותה בתיה וצבי בעלה. בתיה נפטרה ב 1991. ללה ולסלי חיים בארה"ב.

משה ושושנה ולדמן

הצבא הבריטי

בתאריך 23/2/1942 התגייסתי לצבא הבריטי ומיד נשלחתי למחנה צריפין, באותה תקופה "סרפנד", לסדרת אימונים (טירונות).

מבין המתנדבים היו אנשים מכל שכבות האוכלוסייה: עירוניים, חברי קיבוצים ומושבאים, צעירים ומבוגרים וגם מספר לא מבוטל של מתנדבים ערבים.

לאחר גמר הטירונות ולאחר מיון סופחתי לפלוגת מהנדסים מלכותיים בשם "Royal engineers" יחידת חשמלאים ומכונאים. E&M Company 544 הפלוגה שלנו עברה לאיסמיליה שבמצרים, נשארנו רק יהודים, והיינו פלוגה עברית טהורה.

גרנו במחנה אוהלים קרוב לאיסמיליה ועסקנו בעבודות שרות ותחזוקה של מתקני מים וחשמל של כל יחידות הצבא באזור.

לי היה תפקיד מיוחד והוא תיקון מקררים לשמירת מנות דם לבתי החולים הצבאיים, וגם לקירור הבירה של הקצינים הגבוהים במיתקנים אלה.

מקררים אלו מדגם "אלקטרו לוקס" מופעלים ע"י פתילות נפט במקום מנועי חשמל. הם שימשו בתי חולים שלא היתה להם אספקת חשמל סדירה.

ועדת התרבות של היחידה היתה מארגנת ערבי שבת שהתקיימו באוהל הגדול ששימש כחדר אוכל ומטבח. בחלק מהמסיבות ארחנו בנות מיחידת A.T. S (חיל נשים) שהיו מוצבות במקום שניקרא אל-בלאך. פרט לסערות החול, השרות באיסמיליה היה קל יחסית ואפילו זכינו למספר חופשות לארץ.

המלחמה במדבר המערבי הלכה והחריפה, הצבא הבריטי החל לסגת בכיוון הגבול המצרי ואלכסנדריה, ולפנות נשים אזרחיות בריטיות ממצרים, וביניהן בת דודתי ללה שנשלחה לרודזיה היום מדינת זימבבואה באפריקה הדרומית.

היחידה שלי הועברה למחנה מעבר באלכסנדריה ואחרי זמן קצר יצאנו ממצרים והגענו למדבר המערבי למקום שכוח אל הנקרא אל-עלמיין שבקירניקה (היום לוב). המקום הזה היה מחנה צבא אחד גדול ולנו היתה עבודה רבה. כאן חילקו אותנו למספר מחלקות, וכל מחלקה נשלחה למקום אחר וסופחה ליחידה שבאזור. המחלקה שלי הועברה לנמל טוברוק שהיה יעד חשוב למטוסי חיל האוויר

הגרמני. מידי יום ביומו בשעה שתיים בדיוק הם היו מופיעים מרוקנים את הפצצות ומסתלקים.

ברגע ששמענו את רעש המטוסים ידענו שהשעה היא שתיים בדיוק, טוברוק היה נמל חשוב לאוניות בעלי הברית ולשם הגיעה האספקה לכול הצבא שנלחם במדבר המערבי, שמצבו היה בכי רע והעיר עברה מיד ליד מספר פעמים.

הגנרל מונטגומרי קיבל את הפיקוד על הצבא הבריטי והביא לנסיגת הגרמנים מכל המדבר המערבי. היחידה שלנו הועברה קדימה לעיר בשם בנגזי ואחרי מספר שבועות הגענו לבירת לוב טריפולי. בזמן שרותינו במדבר אספנו כלי נשק פזורים בחולות, ובדרכים מתוחכמות העברנו אותם ארצה לידי ארגון ה-"הגנה".

הבסיס שלנו בטריפולי היה בתוך מחנה איטלקי לשעבר שהיה גם שדה תעופה בשם "Castel Benito". כאן היתה לנו עבודה רבה בשיקום תחנת הכוח, קווי חשמל, מכוני מים בתוך הבסיס ומחוצה לו. תנאי המגורים היו יוצאים מן הכלל בהשוואה למחנות קודמים שהיינו בהם.

בטריפולי מצאנו קהילה יהודים גדולה ואנו מצאנו לנכון ליצור קשר איתם ולעזור להם במידה והיה צורך בכך. המשפחות היהודיות ברובן חיו בתוך הגטו, אבל המבוססות יותר גרו מחוץ לגטו ומצבם היה טוב.

משפחה אחת בשם ארביב אימצו קבוצה קטנה של אנשי היחידה שלי ואני ביניהם. היינו מוזמנים מדי פעם לערבי שבת וחגים, וזה הקל על הגעגועים לבית, כיון שלא קיבלנו חופשות משך למעלה משנה.

סיציליה ודרום איטליה שוחררו, הצבא האיטלקי נסוג והמלחמה עברה צפונה לקראת שחרור רומא. אנחנו עזבנו את לוב ואת טריפולי ועברנו לנאפולי שבאיטליה. שיכנו אותנו במרכז העיר בבניין ששימש לפני כן כמכללה ובית ספר לקצינים איטלקיים בשם "ACCADEMIA MILITARE ITALIANA".

העיר נאפולי היתה עיר יפה, עניה והרוסה מבחינה כלכלית. התושבים היו רעבים, וחסרי כל צרכים מקטן ועד גדול. בנאפולי הרחובות התמלאו במקבצי נדבות, מובטלים מעבודה, זונות מקצועיות וילדות שיצאו לזונות מחוסר כסף ואוכל. בעבור חפיסת סיגריות אפשר היה לקבל שירותי זונה או נערה רעבה. יין קיאנטי, ורמוט, או יין אדום עלו ממש פרוטות.

בית האופרה של נאפולי נפתח זמן קצר אחרי השחרור, בהשתתפות טובי הזמרים וסולנים לדוגמא Beniamino Gigli המפורסם ואחרים.

תוך זמן קצר נפתחה קנטינה גדולה לחיילים עם צוות של איטלקיות צעירות ויפות. אני ידעתי קצת לפטפט איטלקית שלמדתי עוד בזמן שירותי בטרופים שם עבדתי עם קבוצת שבויי מלחמה איטלקיים, וזה הוסיף מאד להצלחתי בין הבנות.

בין לבין גם עבדנו למען המאמץ המלחמתי, אבל זה היה שרות קל ומהנה. מדי פעם עשינו טיולים באזור, כמו אמלפי, סלרנו, וכמובן קפרי ועוד ועוד.

מידי שבועיים היינו עורכים מסיבות ריקודים שכללו גם כיבוד. כנראה שהשמועה עברה מפה לפה כי כל בנות נאפולי רצו להשתתף במסיבות שלנו, לכן היינו נאלצים להגביל את מספר הבקשות. אחרי זמן קצר של ריקודים האולם נהיה דליל יותר ויותר והבנות עברו לחדרי המגורים ושם רק התחילה המסיבה.

עם שחרור רומא, מילנו וצפון איטליה נפתחו לפנינו יעדים חדשים לטיולים. חרשנו את הארץ היפה הזאת והתפעלנו מכל העתיק והחדש בכל מקום.

ברומא נפגשנו עם ניצולי השואה וכאן התחילה הפעילות שלנו למען חלק זעום שהיו מוכנים לעלות ארצה. הם היו מגיעים לבסיס שלנו בנאפולי, כאן היינו מציידים אותם בפנקסי צבא מזויפים ואז הם היו מתלווים לקבוצה של אנשינו בנסיעה לחופש ארצה. למעטים מאד יכולנו לעזור אבל גם זה היה משהוא.

תפקידי בפעולות אלה היה לזייף את פנקסי הצבא ותעודת חופשה צבאיות (פסים). עד היום הזה איטליה זכורה לי אך ורק לטוב.

המלחמה הסתיימה והצבא התחיל לשחרר חיילים מהשרות, היות ואני הייתי רווק צעיר השתחררתי בין האחרונים וחזרתי הביתה.

לתדהמתי הרבה היו מספר חיילים שלא היו מרוצים מהשחרור ואמרו:
חבל שזה נגמר, זאת היתה מלחמה כל כך יפה.

השתחררתי ביום 21/6/1946. יחי החופש !

נישואין

חזרתי ארצה לרחוב החשמל 17 ולעבודתי בחברת החשמל, בתחנת הכוח רידינג שבצפון תל-אביב, כשהחלו עבודות הרחבה של התחנה. המצב הפוליטי בארץ היה מתוח מאד, השלטונות הבריטיים פעלו במרץ וביד קשה נגד כל ארגוני המחתרת. הם חיפשו אחר חשודים ומצבורי הנשק של כל הארגונים, ולשם כך היו מטילים עוצר על אזורים שונים, קיבוצים, כפרים והערים הגדולות. שוש ואני קבענו תאריך לחתונתנו 27/3/1947 באולם "גלינה" שעל שפת הים.

שוש הזמינה שמלת כלה ארוכה והזמנו אורחים רבים גם מחוץ לתל-אביב. יומיים לפני המועד הוטל עוצר רבתי על כל חלקי הארץ כולל תל-אביב, לא היתה תנועת כלי רכב כולל אוטובוסים והחל משעות הערב נאסרה יציאת תושבים לרחוב. העוצר הזה נקרא "השבת השחורה". ראשית הזמנו אולם אחר קרוב לבית הכלה, כדי שתוכל להגיע ברגל למקום, שנית שמלת הכלה קוצרה עד הברכיים.

החופה נקבעה לשעות הבוקר המאוחרות ונערכה על הגג של מסעדת "אס" ברחוב נחלת בנימין בשרב נוראי ובמצב רוח עגום.

באותו יום הוסר העוצר והזוג הצעיר נסע לירח הדבש לטבריה.

באמצע הלילה נשמעו דפיקות בדלת החדר, והופיע בעל המלון, בליווי צנחנים בריטים (כלניות) כדי לחפש "טרוריסטים". בעל המלון הסביר להם שאנחנו זוג צעיר בירח הדבש שלהם, ובזה הם השתכנעו והסתלקו. היה זה מלון "אסטוריה" בטבריה.

חזרנו הביתה לדירה השכורה שלנו בשכונת מכבי החדשה, בהמשך רחוב לוינסקי ולפני שכונת התקווה. כמה מחלקי הריהוט עשינו שוש ואני במו ידנו. שוש לימדה בבית ספר בנחלת גנים, ואני עבדתי בתחנת רידינג בצפון העיר. הדירה היתה בת שני חדרים, וכדי לאזן קצת את ההוצאות שכרנו חדר אחד מתוך שני החדרים שבדירה.

בסך הכל היה לנו טוב והיינו מאושרים.

הרומן שלי עם שוש התחיל עוד בשנת 1941 כשאני יצאתי מטעם תנועת גורדוניה למחנה עבודה לקיבוץ רמת דוד ושוש הצטרפה למחנה. שם ברמת דוד נפגשנו בין הגורן ומטעי השזיפים.

לשוש היו מחזרים אחדים, ואני חיזרתי אי פה ואי שם אחרי בנות אחרות,
ורק לפני גיוסי לצבא נהייתי אורח קבוע בבית משפחת ברודר ברחוב עמק יזרעאל
.47

ארבע וחצי שנים הייתי בצבא והאהבה פרוחה באמצעות מכתבים ושירים
מתוך ספרי משוררים על נושא האהבה והחיים היפים. היינו נפגשים בימי
החופשות שלי, לעתים ליום, יומיים או מספר שעות בלבד.

שבעה חודשים אחרי השחרור התחתנו. זה היה ב 27/3/1947.

ביום ה' באייר תש"ח 15/5/1948 הוכרז על הקמת המדינה ולמחרת החלה
מלחמת העצמאות.

השנים שאחרי

המשכתי בעבודתי בחברת החשמל והצלחתי בעבודתי, אך לא הייתי מרוצה מחוסר הערכה מצד הממונים עלי, אשר התבטא בקצב עליתי בדרגה. פשוט הייתי ממורמר. שוש המשיכה בעבודת ההוראה בנחלת גנים והצליחה מאד בעבודתה.

ב - 19/3/1951 נולדה בתנו הבכורה ליאורה ואנו היינו מאושרים. שלושה חודשים לפני הולדת ליאורה החלטנו לעבור לדירה חדשה בצפון העיר. הדירה לא הייתה עדיין גמורה, אז עברנו לדירת הורי שוש למספר חודשים. הבית החדש היה בשד' נורדאו מספר 60 את הדירה רכשנו בדמי מפתח ושכר דירה חודשי.

ב 14/8/1956 נולדה בתנו השניה דליה. שתי הבנות היו מקסימות וגרמו לנו הרבה אושר. בשנת 1960 נוצרה אפשרות נוחה לקנות את הדירה ואכן כך עשינו.

שנתיים אח"כ מכרנו אותה ועברנו לבית חדש ולדירה חדשה ברחוב בילטמור 5, שם גרנו עד יולי 1994 כאשר עברנו לרמת השרון.

תוך כדי עבודתי בחברת החשמל הייתי אוסף שאריות של חוטי ברזל בנין ובזמני החופשי הייתי עושה מהם חפצים שונים כמו סלי עיתונים, סלי פרות, מחזיקי מפיות פמוטים ועוד דברי קישוט שונים לבית. את עבודת הריתוך והצבע עשיתי בבית המלאכה של גיסי אליהו אלוני. כאשר היו מספר מוצרים גמורים, מכרתי אותם לחנויות לדברי מתנות. הדברים מצאו חן בעיני הלקוחות ואלה ביקשו עוד סחורה. לא יכולתי לספק את כול ההזמנות מחוסר זמן ומקום עבודה מתאים.

ואז נולד הרעיון לפרוש מחברת החשמל ולפתוח עסק עצמאי.

ידידי וחברי מתקופת הלימודים במקס פיין היה (שורה) אשר קלינמן שהיה לו מקום מתאים לבית מלאכה. רכשנו ציוד וכלים והתחלנו לעבוד. העסק התפתח, הוספנו מוצרים חדשים והתחלנו בייצור רהיטי מרפסת וגן. אפשר לומר שהיינו ראשונים בענף זה. תוך זמן קצר קמו יצרנים נוספים התחרות גדלה והמכירות קטנו. החלטנו להיפרד וכל אחד הלך לדרכו הוא.

אני שכרתי ואח"כ קניתי אולם לבית מלאכה ברח' וולפסון והמשכתי לעבוד עד שנת 1983 ואז חיסלתי את הכל לחלוטין ויצאתי לשוק החופשי בתור שכיר.

עבדתי במספר חברות שונות, והאחרונה שבהן בחברת "קו-משי" בה עבדתי במשך 12 שנים עד אפריל 2000.

10/6/1949 עד 8/3/1948

הגיוס לצה"ל החל עם הכרזת העצמאות, אך בתוקף היותי עובד חברת החשמל, שנחשב למקצוע מועדף לא נקראתי להתייצב. פניתי לידידי יעקב ניצן שהיה קצין השלישות בחטיבת גבעתי, ובהמלצתו סופחתי למטה החטיבה בקריה בתל - אביב. הציבו אותי ביחידה קטנה בשם שרות מפות וצילומים (שמוץ), כחלק ממחלקת המודיעין. תפקידנו היה לשרטט מפות של כפרים ערביים הנמצאים בגבולות פעילות החטיבה. אלה היו מפות שהעתקנו ממפות קיימות בתוספת עדכונים שנעשו ע"י תצפיות בשטח של סיירים ואנשי מודיעין.

אזור פעולות החטיבה היה מדרום הארץ (רחובות דרומה) ועד צפון הנגב כולל רצועת החוף, אשדוד, אשקלון ועזה. כמו כן החטיבה השתתפה בהגנת השיירות לירושלים.

אם גבור הקרבות עברנו עם מטה החטיבה למחנה "רמה" דרומה לרחובות. היינו עמוסים עבודה, וגם התחלנו בפענוח צילומי אויר באמצעים פרימיטיביים מאד. מדי פעם סופחתי זמנית לחטיבת הנגב שפעלה בנגב הדרומי. הייתי מגיע הביתה לחופשות קצרות וחוזר ליחידה באוטובוסים וטרמפים.

שום המשיכה בעבודת ההוראה בנחלת גנים וטיפול בבית.

בתאריך 10/6/1949 שוחררתי מצה"ל וחזרתי לחברת החשמל. השחרור מצה"ל הסתיים אך המשכתי בשרות מילואים עד 30/5/19 .

באותו יום זומנתי למשרדו של רס"ר היחידה ושם ללא שום דיבורים נמסרה לי תעודת השחרור. הרגשתי עלבון צורב וזלזול ברגשות, והגשתי תלונה למפקדת הג"א. ציינתי בתלונה שלא כך נהגו בצבא הבריטי לשוחררים. ואכן תוך זמן קצר זומנתי אל ראש הג"א ולאחר התנצלות נמסרה לי תעודת הוקרה.

בזה ראיתי את העניין מחוסל ובזה סיימתי את הקריירה הצבאית.

חטיבת גבעתי

ליאורה דליה ומשפחותיהן

ליאורה נישאה לאודי ליפינסקי ב 19/8/1973.

להם שלושה ילדים: קרן נולדה ב - 15/9/1977.

דני נולד ב - 7/11/1980.

שירי נולדה ב - 13/4/1982.

דליה נישאה לגדי וייס ב - 12/5/1983 .

להם שני בנים: עמרי נולד ב - 13/3/1985.

יפתח נולד ב - 11/8/1988.

שוש ואני אוהבים את כו.....לם, הבנות, החתנים וכמובן הנכדים. אלה
כבר ילדים גדולים ועצמאיים. גם יפתח שהוא הצעיר מכולם, יהיה בן 13 בעוד
שנה.

תודה לאל שיש לנו את כל אלה ואנו תפילה שיהיה להם רק טוב,
ויחיו בארץ הזאת בשלום ובלי מלחמות, במדינה טובה ויפה.

